

УДК 342.9:347.9

М.В. Міхеєв,
здобувач Навчально-наукового інституту права
ім. Володимира Великого МАУП, м. Київ

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ

У статті висвітлюються питання регулювання виконавчого провадження засобами адміністративного права. Доведено, що виконавче провадження здебільшого регулюється адміністративно-правовими нормами. Водночас окремі аспекти виконавчого провадження регулюються нормами інших галузей права. Порушено питання про виокремлення окремої галузі права – “виконавче право”, проте зазначені аспекти вимагають додаткового дослідження. Запропоновано окремі доповнення до законодавства стосовно виконавчого провадження.

Ключові слова: виконавче провадження, адміністративне регулювання, адміністративна процедура, система виконавчого провадження, боржник, стягувач, виконавець.

В статье освещаются вопросы регулирования исполнительного производства средствами административного права. Доказано, что исполнительное производство в большинстве случаев регулируется административно-правовыми нормами. Вместе с тем отдельные аспекты исполнительного производства регулируются нормами других отраслей права. Поднят вопрос о выделении отдельной отрасли права – “исполнительное право”, однако указанные аспекты требуют дополнительного исследования. Предложены отдельные дополнения к законодательству относительно исполнительного производства.

Ключевые слова: исполнительное производство, административное регулирование, административная процедура, система исполнительного производства, должник, взыскатель, исполнитель.

Адміністративно-правове забезпечення діяльності щодо здійснення виконавчого провадження має відповідати низці вимог, без яких саме виконавче провадження не може бути здійсненим. До таких вимог належать питання оформлення документів щодо виконавчого провадження, терміни виконавчого провадження, місце виконавчого провадження та склад виконавчого провадження. Адміністративні процедури визначають також початок виконавчого провадження, завершення виконавчого провадження та ряд інших аспектів. Як і кожне адміністративно-правове провадження, виконавче провадження має бути чітко організованим. Будь-яке порушення, що допускається в процесі виконавчого провадження, в майбутньому може стати предметом оскарження і, відповідно, його результат може бути скасованим. Таким чином, метою цієї статті є визначення основних аспектів виконавчого провадження, які мають дотримуватися з метою виконання його на належному рівні.

Необхідно, щоб будь-яка адміністративна процедура здійснювалася тільки за встановленими правилами. Про важливість дотримання адміністративної процедури неодноразово висловлювалися науковці [1; 2; 3; 4]. За визначенням Галициної Н.В., юридична процедура – це самостійне цілісне утворення, яке регламентоване відповідними юридичними нормами і яке визначає порядок здійснення учасниками відповідно юридично і соціально значущих дій та забезпечує реалізацію нормативних правовідносин [6]. Калінін Р.С., який у своєму дисертаційному дослідженні розглядає роль адміністративних процедур у виконавчому провадженні [5], в принципі

розглядає адміністративні процедури, проте він їх не класифікує за важливістю впливу на власне виконавчі провадження.

Виконавче провадження складається з багатьох етапів, при цьому більшість з них визначені адміністративними процедурами. Водночас окремі адміністративні процедури є основними, а інші – додатковими.

Перш за все, у Законі України від 02.06.2016 № 1404-VIII “Про виконавче провадження” [7] наведені визначення виконавчих документів. У порівнянні з попередніми нормативними актами, які визначали виконавчі документи, їх кількість зменшилася. В інструкції щодо виконавчого провадження, затверджений ще у 1973 році і чинній до 2012 року, вказано, що до переліку виконавчих документів належать:

1) рішення, ухвали і постанови судів у цивільних справах (за винятком рішень у справах про стягнення з громадян недоїмок по державних і місцевих податках і зборах, обов’язковому окладному страхуванню і самооподаткування);

2) вироки, ухвали і постанови судів у кримінальних справах у частині майнових стягнень;

3) постанови судді або суду та громадські вироки в частині майнових стягнень за вчинення адміністративних проступків;

4) мирові угоди, затверджені судом;

5) виконавчі написи нотаріальних органів

6) рішення органів арбітражу в передбачених законом випадках

7) рішення Морської і Зовнішньоторговельної арбітражних комісій при Торгово-промисловій палаті СРСР і арбітражів, спеціально утворених для розгляду окремих справ;

8) не сплачені в строк платіжні вимоги, акцептовані платником;

9) рішення товариських судів про майнові стягнення;

10) рішення третейських судів;

11) рішення комісій по трудових спорах;

12) постанови фабричних, заводських, місцевих комітетів професійних спілок по трудових спорах і по спорах про відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом або іншим ушкодженням здоров’я, а також смертю годувальника;

13) постанови комісій у справах неповнолітніх про грошові стягнення у встановлених законом випадках;

14) постанови адміністративних органів або посадових осіб, яким законом надано право виробляти стягнення з громадян у безспірному порядку;

15) рішення виконавчих комітетів районних, міських рад народних депутатів про примусовий продаж другого будинку, що належить громадянину на праві приватної власності;

16) рішення виконавчих комітетів сільських, селищних і міських рад народних депутатів про стягнення з державних установ, підприємств, колгоспів та інших кооперативних і громадських організацій шкоди за потрави посівів і пошкодження насаджень;

17) рішення іноземних судів у передбачених законом випадках [8].

У Законі України “Про виконавче провадження” [7] до документів, які підлягають примусовому виконанню як державними так і приватними нотаріусами належать:

1) виконавчі листи та накази, що видаються судами в передбачених законом випадках на підставі судових рішень, рішень третейського суду, рішень міжнародного комерційного арбітражу, рішень іноземних судів та на інших підставах, визначених законом або міжнародним договором України;

2) ухвали, постанови судів у цивільних, господарських, адміністративних справах, справах про адміністративні правопорушення, кримінальних провадженнях;

3) виконавчі написи нотаріусів;

4) посвідчення комісій по трудових спорах, що видаються на підставі відповідних рішень таких комісій;

5) постанови державних виконавців про стягнення виконавчого збору, постанови державних виконавців чи приватних виконавців про стягнення витрат виконавчого провадження, про накладення штрафу, постанови приватних виконавців про стягнення основної винагороди;

6) постанови органів (посадових осіб), уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення;

7) рішення інших державних органів та рішення Національного банку України, які законом визнані виконавчими документами;

8) рішення Європейського суду з прав людини з урахуванням особливостей, передбачених Законом України від 25.02.2006 № 3477-IV “Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини”, а також рішень інших міжнародних юрисдикційних органів у випадках, передбачених міжнародним договором України;

9) рішення (постанови) суб'єктів державного фінансового моніторингу (їх уповноважених посадових осіб), якщо їх виконання за законом покладено на органи та осіб, які здійснюють примусове виконання рішень [7].

Однією з головних адміністративних процедур у виконавчому провадженні є оформлення виконавчої вимоги. У Законі України від 02.06.2016 № 1404-VIII “Про виконавче провадження” до виконавчого документа встановлено такі вимоги:

- необхідно, щоб була зазначена назва та дата видання;
- у ньому обов'язково має бути вказано найменування органу, який його видав і прізвище, ім'я, по батькові, а також посада посадової особи, яка його видала;
- обов'язковим атрибутом є також дата прийняття і номер рішення, на базі якого видано виконавчий документ;
- в документі мають бути зазначені повне найменування юридичних осіб або прізвище, ім'я та по батькові фізичних осіб, які виступають у якості стягувача та боржника, їх місцезнаходження, адреса місця проживання чи перебування, і також дата народження боржника, якщо він є фізичною особою;
- обов'язковим атрибутом є також наявність ідентифікаційного коду як юридичної так і фізичної особи;
- у документі наводиться резолютивна частина рішення, що прийняте відповідним органом і передбачає необхідність примусового виконання рішень;
- зазначається дата набрання рішенням законної сили та строк пред'явлення рішення до виконання [7].

Крім того, виконавчий документ підписується особою, яка має таке право, зазначається її прізвище та ініціали, а також ставиться відповідна печатка.

Без дотримання цієї процедури ні державний, ні приватний виконавець не будуть виконувати рішення.

Відповідною адміністративною процедурою визначено також і питання початку виконавчого провадження. Обов'язковою умовою крім виконавчого документа, що надійшов до виконавця, є заява стягувача. Крім того, початок виконавчого провадження може здійснюватися за заявою прокурора в разі представництва ним інтересів громадянина або держави в суді, чітко визначений початок виконавчого провадження також може бути зазначений у виконавчому документі. Виконавче провадження може розпочатися, коли є ухвала суду про виконання рішення іноземного суду, або виконавчий документ надійшов від Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів [7].

Місце проведення виконавчого провадження у законодавстві визначено відповідною статтею закону і має свою адміністративну процедуру. Державний виконавець має право проводити виконавчі дії за місцем проживання, перебування або місцем роботи боржника, чи місцем, де знаходиться його майно. Стягувач має право обирати орган Державної виконавчої служби, який виконуватиме провадження.

Приватний виконавець також приймає виконавчі документи за місцем проживання або перебування боржника, а також за місцезнаходженням майна боржника. Водночас виконавчі дії, які відкриті приватним виконавцем у виконавчому окрузі, можуть проводитися ним на всій території України.

Необхідно, щоб примусове виконання певних дій вчинялося за місцем, де зазначені дії мають вчинятися.

Існує також адміністративна процедура щодо виконавчих дій стосовно коштів боржника. Вони можуть вчинятися на всій території України [7].

Слід зазначити, що в законі не чітко врегульовано поняття стосовно вчинення виконавчих дій щодо майна та осіб, які перебувають за кордоном і на них не поширюється юрисдикція України.

Врегульовано адміністративною процедурою і закінчення виконавчого провадження. У законі передбачено цілий ряд підстав, коли виконавче провадження вважається закінченим. Головним документом про закінчення виконавчого провадження є постанова державного або приватного виконавця про закінчення виконавчого провадження.

Адміністративними процедурами врегульовано також і всі інші дії державних і приватних виконавців.

Водночас в окремих випадках виконавчі процедури регулюються й нормами інших галузей права. Наприклад, ми можемо вести мову про норми цивільного права, оскільки дії виконавців мають регулюватися Законом України від 05.06.2003 № 898-IV “Про іпотеку” [10], господарського права, які регулюються Законом України від 03.11.2016 № 1730-VIII “Про заходи, спрямовані на врегулювання заборгованості теплопостачальних та теплогенеруючих організацій та підприємств централізованого водопостачання і водовідведення за спожиті енергоносії” [11] та рядом інших законів.

На основі проведеного аналізу можна зробити такі висновки:

- виконавче провадження – це окремий вид діяльності, яка здебільшого врегульована нормами адміністративного права;
- система виконавчого провадження може певною мірою називатися виконавчим правом, але це питання має бути більш детально досліджене;
- у законодавстві про виконавче провадження існує ряд недоліків та неврегульованих аспектів, які мають врегулюватися в процесі застосування адміністративних норм.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Лагода О.С.* Адміністративна процедура: теорія і практика застосування: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2007. 189 с.
2. *Фоміч Г.В.* Адміністративні процедури у публічній службі України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Одеса, 2010. 224 с.
3. *Весельська Т.Ф.* Адміністративні процедури затримання, огляду, вилучення та їх оскарження в адміністративному судочинстві: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2010. 273 с.
4. *Джафарова М.В.* Адміністративні процедури прийняття та реалізації управлінських рішень органів внутрішніх справ у відносинах з населенням: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2008. 20 с.
5. *Калінін Р.С.* Адміністративні процедури у виконавчому провадженні за законодавством України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2013. 268 с.
6. *Галичина Н.В.* Адміністративна процедура як інститут адміністративного процесу. Форум права. 2010. № 4. С. 163–177. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-4/10gnviar.pdf> (дата звернення: 17.01.2018).
7. Про виконавче провадження: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1404 –VIII. Київ: Вид. Паливо-да А.В., 2017. 147 с.
8. Инструкция о порядке исполнения судебных решений: Утверждена Приказом Министра юстиции СССР от 24 апреля 1973 г. № 7. URL: <http://www.nbuv.gov> (дата обращения: 18.01.2018).
9. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України / автор-упоряд. В.П. Тимошук. Київ: Факт, 2003. 496 с.
10. Про іпотеку: Закон України від 5 червня 2003 р. № 898-IV. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2003. № 38. Ст. 313.

11. Про заходи, спрямовані на врегулювання заборгованості теплопостачальних та теплогенеруючих організацій та підприємств централізованого водопостачання і водовідведення за спожиті енергоносії: Закон України від 3 листопада 2016 р. № 1730-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2016. № 51. Ст. 839.

REFERENCES

1. *Lagoda, O.S.*, 2007, “Administrative Procedure: Theory and Practice of Application”: thesis ... cand. of legal sciences: 12.00.07, Irpin, 189 p.
2. *Fomich, G.V.*, 2010, “Administrative Procedures in the Public Service of Ukraine: thesis ... cand. of legal sciences: 12.00.07, Odesa, 224 p.
3. *Veselskay, T.F.*, 2010, “Administrative Procedures for Detention, Review, Removal and Appeal in Administrative Proceedings”: thesis ... cand. of legal sciences: 12.00.07, Kyiv, 273 p.
4. *Jafarova, M.V.*, 2008, “Administrative Procedures for the Adoption and Implementation of Administrative Decisions of the Bodies of Internal Affairs in relations with the population: thesis ... cand. of legal sciences: 12.00.07, Kharkiv, 20 p.
5. *Kalinin, R.S.*, 2013, “Administrative Procedures in the Enforcement Proceedings under the Legislation of Ukraine”: thesis ... cand. of legal sciences: 12.00.07, Zaporizhia, 268 p.
6. *Galitsina, N.V.*, 2010, “Administrative Procedure as an Institution of an Administrative Process”, The Forum of Right 4, 163–177. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2010-4/10gnviap.pdf> (date of application: 17.01.2018).
7. “About Enforcement Proceedings”: Bill of Ukraine dated June 2, 2016, No 1404-VIII, Kyiv, 2017, 147 p.
8. Instruction for the procedure for executing court decisions: approved by the Order of the Minister of Justice of the USSR dated April 24, 1973, No 7. URL: <http://www.nbu.gov> (date of application: January 18, 2018).
9. Administrative Procedure and Administrative Services. Foreign Experience and suggestions for Ukraine / compiler V.P. Tymoshchuk, Kyiv: Fact, 2003, 496 p.
10. “About Mortgage”: Bill of Ukraine dated June 5, 2003 No 898-IV. Bulletin of the Supreme Soviet. 2003. No 38. Art. 313.
11. “About Measures Aimed at the Regulation of Arrears of Heat Supply and Heat-Generating Organizations and Enterprises of Centralized Water Supply and Drainage for Consumed Energy”: Bill of Ukraine dated November 3, 2016, No 1730-VIII. Bulletin of the Supreme Soviet, 2016, No 51, Art. 839.

UDC 342.9:347.9

M.V. Mikheiev,
Postgraduate, Volodymyr the Great Educational
and Scientific Institute of Law IAPM, Kyiv

ADMINISTRATIVE LAW ENFORCEMENT PROCEEDINGS

Paper deals with the issues of regulation of executive proceedings by means of administrative law. It is proved that enforcement proceedings are in most cases regulated by administrative norms. However, several aspects of enforcement proceedings are regulated by the norms of other branches of law. The issue of distinguishing a separate branch of law – “executive power” – has been violated, but these aspects require additional research. Some additions to the law on executive proceedings are suggested.

The administrative and legal support for the implementation of enforcement proceedings must meet a number of requirements, without which enforcement proceedings can not be implemented. These requirements include the issue of documents on enforcement proceedings, the timing of enforcement proceedings, the place of enforcement and the composition of enforcement proceedings. Administrative procedures also determine the beginning of enforcement proceedings, the completion of enforcement proceedings and a number of other aspects. Like every administrative proceeding, enforcement proceedings must be well-organized. Any violation that is permitted in the course of enforcement

proceedings in the future may be the subject of an appeal and, accordingly, its result may be revoked. Thus, the purpose of this paper is to identify the main aspects of enforcement proceedings that must be followed in order to implement it at an appropriate level.

Keywords: court enforcement action, administrative regulation, administrative procedure, system of court enforcement action, debtor, recoverer, executor.

Отримано: 25.01.2018